

UDVIKLINGSPLAN

**Sundby Kirkegård,
Morsø Provsti,
Aalborg Stift**

2018

**Af havearkitekt Margrethe Heide
Med forord af menighedsrådet**

FORORD

Menighedsrådet har ansvaret for, at der på kirkegården er begravelsesplads til alle sognets beboere. I den forbindelse har MR måttet konstatere, at der i Sundby i lighed med mange andre landsbyer de senere år har været et stigende behov for urnegravsteder samtidigt med, at antallet af kistebegravelser er faldet. Hertil skal yderligere føjes, at det samlede antal af aktive gravsteder er vigende.

På denne baggrund har MR derfor i samarbejde med havearkitekt Margrethe Heide, Tilsted i Thy, udarbejdet en udviklingsplan for kirkegården ved Sundby kirke på Mors.

88% af indbyggerne i Sundby Mors er medlemmer af Folkekirken.

Endvidere viser kirketællinger, at der årligt er op imod 1000 sognemedlemmer eller gæster, som deltager i enten en kirkelig handling eller et arrangement i Sundby kirke.

Der eksisterer ikke en tilsvarende tælling over besøgende på kirkegården, men de er talrige og forekommer dagligt året rundt. Denne væsentlige og værdifulde funktion som lokalt besøgs- og mødested, der rækker ud over dens primære funktion som begravelsesplads, har utvivlsomt bestået i flere århundreder. Den er vigtig og har været inddraget i de overvejelser og beslutninger, der er lagt til grund for udfærdigelsen af udviklingsplanen.

Befolkningsudviklingen i vores landsby er svært forudsigelig, men i vores planlægning indgår en formodning om, at antallet af indbyggere vil være stabilt eller have en svagt faldende tendens, og at andelen af ældre vil stige.

MR har primært planlagt ud fra den konkrete konstaterede ændring af begravelsesmønsteret. På den baggrund er der derfor udarbejdet en plan, som både tilgodeser det øjeblikkelige behov og samtidigt rummer en høj grad af fleksibilitet, som muliggør en fremtidig løbende justering, som vil kunne tilpasses den faktiske udvikling.

Herved tilstræbes, at kirkegården på denne måde til stadighed vil fremstå som et harmonisk, grønt og smukt område, samtidigt med, at den afstemt efter behovet vil kunne være under kontinuerlig forandring, hvad angår ønske om og behov for varierende gravstedstyper.

Den udarbejdede plan rummer mulighed for etablering af nye urnegravsteder, der er samlet i mindre afgrænsede grupper i nærmere angivne områder af kirkegården, hvor der

aktuelt er ubenyttede kistegravsteder. Dette indebærer, at opdelingen i adskilte afdelinger med hver sin type gravsted i en overgangsperiode vil mindske og udviskes. Dette betragter MR som en dekorativ og funktionel arkitektonisk detalje, der giver variation i kirkegårdens samlede udtryk og fremtoning.

Menighedsrådet har i sin strukturering af planlægningsarbejdet lagt stor vægt på, at der i alle afdelinger fortsat skal være mulighed for fornyelse eller forlængelse af et eksisterende gravsted, såfremt der er et ønske herom hos gravstedsindehaver. I enkelte afdelinger lukkes der generelt for nyerehvervelser af alle gravstedstyper - i andre blot for nyerehvervelse af kistegravpladser.

Fordelen ved dette grundprincip og denne metodik er, at alle familier, som måtte have et ønske herom, opretholder muligheden for at bibeholde et familiegravsted, uanset gravstedets fredningsperiode er udløbet.

Konsekvensen heraf er, at der i alle afdelinger fortsat vil være "øer" med enkeltstående familiegravsteder, som skal indpasses i, men også bidrage positivt til den fremtidige struktur.

Denne planlægning indebærer herudover, at kirkegårdens indretning kan tage højde for de ændringer, der rent faktisk indfinder sig, idet forholdet ofte vil være således, at det vil være forbundet med store vanskeligheder og en lang tidshorison, såfremt man i stedet skulle afvente, at meget store sammenhængende områder blev disponible til anlægsprojekter ved successivt udløb af fredningsperioden af samtlige områdets gravsteder.

Et grundlæggende princip vil desuden være, at der tilstræbes et anlæg, som, hvad angår vedligeholdelse, vil kræve et relativt lavt timetal, samtidigt med, at der forudsættes et højt plejeniveau. Det er menighedsrådets opfattelse, at denne kombination giver det bedste udgangspunkt for lave driftsomkostninger.

Dette er indarbejdet i udviklingsplanen.

MR har det overordnede ønske, at kirkegården skal være de "dødes have", hvilket indebærer, at planen som primært tema skal have det sigte, at kirkegården får og vedvarende skal have et "havepræg", som det udtrykkes i faglige termer.

MR har således ikke haft intentioner om at ændre dele af kirkegården til "natur", "park" eller "skov".

Dette baserer sig til dels på det forhold, at kirkegårdens fysiske udstrækning er for lille til

at kunne rumme flere stilarter. Væsentligt er derimod, at MR i sin planlægning har lagt stor vægt på at fremhæve kirkegårdens nære samspil med og det frie udsyn til den natur og det storslåede landskab, "Sundby Bakker", der er beliggende umiddelbart nordøst, nord og nordvest for kirken med Thisted Bredning som baggrund.

Kirkegården er således orienteret som en langstrakt øst-vest gående have med en storslået udsigt i nordlig retning mod "Mosebjerg" og "Thisted Bredning". I østlig retning breder udsigten fra kirkegården sig videre over bakkedragene i "Stærhøj" og "Bjergby Buen". Dette landskab har som en integreret del af "Molerlandskaberne ved Limfjorden" siden 2010 været optaget på UNESCO's tentative liste til status som verdens-naturarv, og der udfoldes aktuelt bestræbelser på, at disse molerområder opnår endelig status som verdensarv.

Området er af geologer beskrevet som "Danmarks eneste bjergkæde".

Der er tilstræbt, at æstetik og en enkel havearkitektur skal danne rammen om såvel gravsteder i brug som kulturhistoriske minder. Der vil derfor spredt på kirkegården blive indrettet flere små og velafgrænsede områder med lapidarer – hvert med sit særkende, hvad angår indretning og gravmindernes stil og udtryk. Herved tilstræbes en højere grad af harmoni og æstetik end den, der vil kendetegnes ved kun eet enkelt stort lapidarium.

Der er som anført indledningsvist lagt til grund, at kirkegården er begravningsplads for alle i sognet.

Som anført i det foranstående er 88% af indbyggerne i Sundby Mors medlemmer af Folkekirken. Da kirkegården er forholdsvis lille, og da andelen af indbyggere med anden religion end den kristne er lav, omfatter udviklingsplanen ikke opretning af specielle gravpladser for andre religiøse grupper eller indbyggere uden tilknytning til en religion, men enhver med bopæl i sognet kan erhverve gravpladser i alle afdelinger.

Ønskes en afdød pårørende nedsat efter muslimsk skik, hvor ansigtet vender mod Mekka, og kroppens længderetning derfor er en anden end den for kristen begravelse traditionelle øst-vest-retning, er der mulighed for, at dette kan ske ved erhvervelse af to kistepladser, der ligger ved siden af hinanden - jvf. Kirkegårdens vedtægter. En afdød må dog ikke begraves uden at være lagt i kiste.

Alle de beskrevne overvejelser og flere til har dannet grundlag for tilblivelsen af den udviklingsplan, som MR har fået udarbejdet på baggrund af et stigende og umiddelbart påtrængende behov for adgang til flere urnegravsteder på Sundby kirkegård.

MR har under dette arbejde med at udforme planen desuden samtidigt identificeret en række andre opgaver, ændringer og forbedringer til fremtidig udførelse på kirkegården, når der kan tilvejebringes de nødvendige ressourcer hertil. De er ikke beskrevet i detaljeret form i denne foreliggende udviklingsplan, men skitseres nedenfor mhp. senere detaljering og godkendelse af Provstiudvalget:

1)

Ny handicapvenlig belægning fra kirkegårdens hovedindgang til kirkens indgang. Nuværende belægning, som er en chaussestensbelægning med relativt brede fuger er meget ujævn for kørestols-og rollator-brugere og desuden besværlig at færdes på med højhælede sko.

Forslag planlægges indhentet fra og drøftet med landskabsarkitekt.

2)

Belysningen på kirkegården er utilstrækkelig og ikke tidssvarende.

Dette kan indebære såvel arbejdsmiljømæssige problemer for personalet som risici for kirkegårdens besøgende.

Der er ingen belysning ved kapellet, og der overvejes en efter forholdene afstemt hensigtsmæssig løsningsmodel. Dette skal ses i sammenhæng med, at kapellet sammen med kirken i 2019 skal undergå en omfattende renovering og planlægges fuldt funktionsdygtigt på alle tider af året.

Forslag planlægges indhentet fra og drøftet med landskabsarkitekt

3)

Forskønnelse af særlige områder på Kirkegården med fredede gravsteder i kirkens umiddelbare nærhed. (Er beskrevet i MH's plan – men er ikke en integreret del af denne).

Forslag planlægges indhentet fra og drøftet med havearkitekt.

4)

Udarbejdelse af kirkegårdskort i elektronisk format.

Som et forarbejde til og grundlag for denne proces er der som en integreret del af udfærdigelsen af udviklingsplanen for Kirkegården foretaget en gennemgang og opdatering af kirkegårdskortet i dets nuværende papirformat. (Bilag)

Forslag planlægges indhentet hos landinspektør med specialkompetence i udfærdigelse af elektronisk kirkegårdskort.

Udviklingsplanen er at betragte som en rammeplan, som kan danne grundlag for MR's arbejde med fremover løbende at skulle justere og tilpasse kirkegårdens indretning efter de faktiske forhold og skiftende behov.

2. November 2018.

Sundby Sogns Menighedsråd

Indhold i udviklingsplanen

Flere urnegravsteder

Udskiftning af thujahække

Beplantning på ledige gravsteder samt på gravsteder med fredede gravsten

Nye plade i plæne-gravsteder

Lapidarier

Beskæring af kirkegårdens store træer

Fældningsplan for store planter på gravstederne

Forskønnelse af læhegn vest for kapel

Forskønnelse af østlig indgang til kirkegården

Placering af flagstang

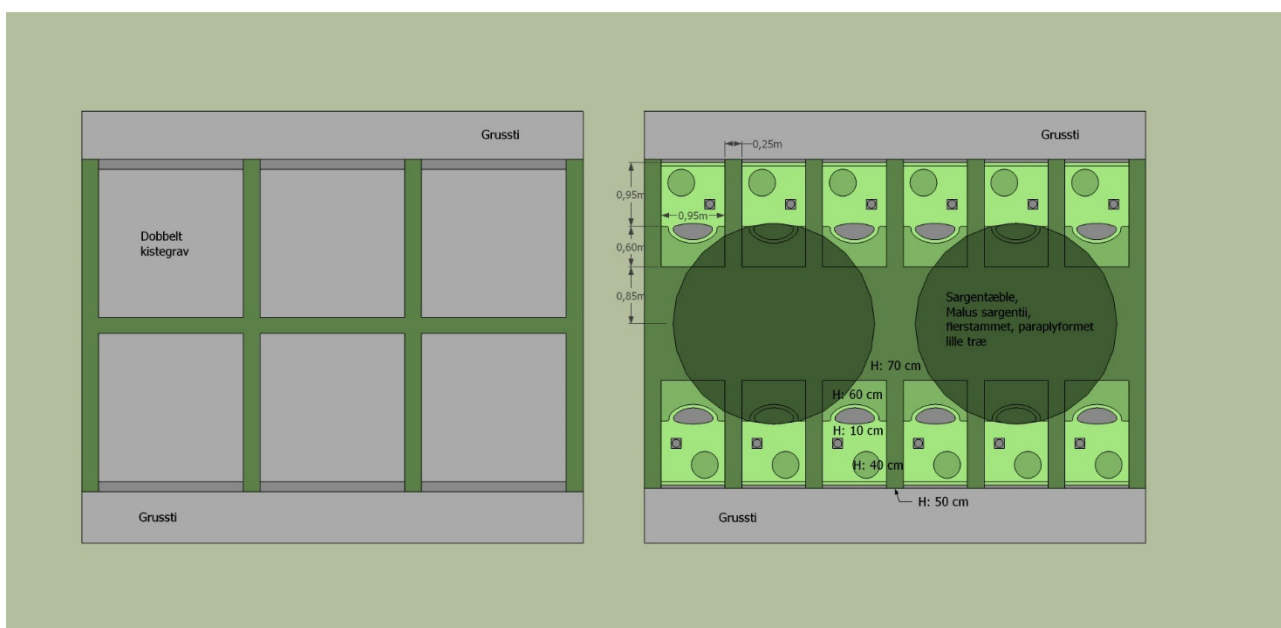

Flere urnegravsteder

Behovet for urnegravsteder er stigende og kan tilgodeses ved at omdanne ledige kistegravsteder til urnegravsteder. Dette har følgende fordele:

- Kirkegårdens velkendte grønne og harmoniske hækrammer bevares.
- Der er minimale anlægsudgifter forbundet med omdannelsen af ledige kistegravsteder til nye urnegravsteder.
- Stor fleksibilitet i kirkegårdsplanlægningen når behovet for forskellige begravelsestyper kan rummes i samme grundstruktur.
- Blandede kiste- og urnegrave skaber lighed og samhørighed på kirkegården uanset begravelsestype.
- Størrelsen på urnegravstedet gør det muligt at finde egnede planter til den permanente beplantning, så gravstederne kan fremstå grønne og frodige.
- Et urnegravsted af denne størrelse gør det muligt at placere buketter og kranser, uden at gravstedet virker overfyldt.

Eksisterende kistegravsteder med målene 1,2 x 2,4 m omdannes til urnegravsteder på følgende måde:

Takspur

Den bagerste del af gravstedet tilplantes med små taksplanter, der vokser sammen til et sammenhængende pur. Pur og sidehække klippes i firkantet facon. Det stedsegrønne pur danner en skarptskåren, grøn baggrund. Højde 70 cm.

Højde på sidehække 50 cm.

Som takstype til sidehække og pur anbefales *Taxus 'Farmen'* på grund af sin vind- og frostførhed. 'Farmen'-taks har en spredende vækst, som giver en flot, tætklippet flade på hækkens sider. Nålenes farve er grøn om sommeren og i vintertilstand let bronzefarvet.

Grøn baggrund for gravstenen

Plant flere ens, stedsegrønne planter bag gravstenen. Når de klippes i bløde, buede former, fornemmer man, at planter og sten vokser sammen til ét hele. Højde 60 cm. For hvert gravsted kan vælges én af følgende planter:

- Solcypres, *Chamaecyparis obtusa 'Nana Gracilis'*
- Dværgmispel, *Cotoneaster dammeri 'Coral Beauty'*
- Krybende benved, *Euonymus fortunei 'Nyrans'*
- Dværgfyr, *Pinus mugo pumilio (sol)*

Eksempler på urnegravsteder hvor planter og sten udgør ét hele. Vestre Kirkegård, Thisted.

Lavt, stedsegrønt bunddække

Som alternativ til dækning med sten eller grus kan etableres et ensartet, lavt, stedsegrønt bunddække. Højde 10 cm. Denne frodige og grønne løsning minimerer lugearbejdet og mindsker behovet for grandækning om vinteren. Som lavt bunddække kan, for hvert gravsted, vælges én af følgende planter:

- Guldjordbær, *Walsteinia ternata*
- Dværgmispel, *Cotoneaster dammeri 'Rami'*
- Liden singrøn, *Vinca minor*
- Krybende ene, *Juniperus communis 'Green Carpet'*

Som kant mellem bunddækkebeplantningen og grusgangen bruges en række brosten.

Blomsterløg

Hvis der mellem bunddækkeplanterne lægges grupper af forårsløg, vil behovet for udplantning af forårsblomster mindskes.

Se liste næste side.

Forslag til flerårige blomsterløg med en størrelse der passer til urnegravsteder:

- Dorthealilje, *Leucojum vernum*
- *Narcissus* 'Tete a Tete'
- *Narcissus* 'Minnow'
- *Narcissus* 'Thalia'
- Botanisk tulipan, *Tulipa kaufmanniana* 'Heart's Delight'

Solitær bregne, staude eller prydragræs

En enkelt bregne, staude eller prydragræs som løfter sig op over bunddækket vil være en smuk måde at skabe variation forrest på gravstedet. Kravet er her, at planten har en passende størrelse (højde og bredde ca. 40 cm), er pæn at se på mange måneder om året, længelevende og ikke breder sig for meget. Brug fx:

- Mosbregne, *Polystichum setiferum* 'Plumosum Densum'
- Frytle, *Luzula sylvatica* (stedsegrøn prydragræs, klippes helt ned sidst på vinteren)
- Blåtop, *Molinia caerulea* 'Dauerstrahl'
- Hosta, *Hosta* 'Halcyon' eller 'Purple Heart'
- Sankthansurt, *Sedum* 'Matrona' (sol)

Fælles samlende element

Som samlende element og let løvtag over urnegravstederne plantes for hver 3 gravsteder:

- 1 stk. sargentæble, *Malus sargentii*

Sargentæble viser årets gang på smukkeste vis med sine hvide æbleblomster om foråret og små, røde frugter samt gule høstfarver om efteråret. Størrelsen er 2-3 m i højde og bredde.

Plant en flerstammet busk, som efterhånden opstammes til et flerstammet lille træ, hvor den udbredte, paraplyformede krone løfter sig fri af takspurret.

Plantevalget

Planterne i ovenstående er valgt ud fra robusthed, sundhed og længevarende prydværdi. Derudover er der lagt vægt på at skabe rolige, grønne gravsteder, hvor pårørende kan sætte buketter og kranser, uden at der opstår store farvekontraster i forhold til den permanente beplantning.

Gravstedernes ensartede opbygning, grønne bunddække og robuste planter gør den fremtidige pasning enkel og tidsbesparende.

Placering af nye urnegravsteder

Se kirkegårds kort, bilag 1.

I afd. II, gravrække G-N stoppes for nyerehvervelse af kistegravsteder, og området omlægges successivt til urnegravsteder. Et velegnet sted at starte med de nye urnegravsteder vil være i et område med sammenhængende, ledige gravsteder på begge sider af midterhækken. Herved vil de nye gravsteder få karakter af et sammenhængende anlæg med taks spur og sargentæbletræer. Denne mulighed findes bl.a. i den sydlige ende af række G og H samt den nordlige ende af række M og N.

Udskiftning af thujahække

Kirkegårdens thujahække udskiftes løbende efter behov med taks af typen 'Farmen'. 'Farmen'-taks er vindfast, frostfær og skyggetolerant samt egnet til at indgå i fladebeplantninger, pur, som bl.a. etableres i forbindelse med de nye urnegravsteder. Desuden kan taks bryde på ny selv fra gamle grene. 'Farmen'-taks har en spredende vækst, som giver en flot, tætklippet flade på hækkens sider. Nålenes farve er grøn om sommeren og i vintertilstand let bronzefarvet.

Beplantning på ledige gravsteder samt på gravsteder med fredede gravsten

Ledige gravsteder

Med nem fremtidig pasning for øje bruges samme plante i store flader, og der plantes tæt. Vælg to-tre stauder fra nedenstående liste til hvert gravsted, og plant dem i store grupper af samme slags. En vejledende planteafstand er 40 cm.

Stauder som er sunde, længelevende, ikke kræver opbinding, er effektivt bunddækkende og med lang prydværdi:

- Løvehale, *Phlomis russeliana* (sol)
- Sankthansurt, *Sedum* fx 'Matrona' (sol)
- Stjernesker, *Astrantia major* (sol/halvskygge)
- Lodden løvefod, *Alchemilla mollis* - klippes ned efter blomstring (sol/halvskygge)
- Kertepileurt, *Persicaria amplexicaulis* fx 'Blackfield' (sol/halvskygge)
- Hosta, *Hosta* – storbladede typer (skygge)
- Kæmpestenbræk, *Bergenia cordifolia* (skygge)
- Storrodet storkenæb, *Geranium macrorrhizum* 'Spessart' (skygge)
- Frytle, *Luzula sylvatica* – stedsegrøn prydgæs, klippes helt ned sidst på vinteren (skygge)

Stauderne trives fint i et evt. eksisterende bunddække af grus.

Etablér et moderkvarter for ovenstående stauder mellem gravstenene i lapidarierne. Her vil moderplanterne kunne deles efter behov.

Gravsteder med fredede gravsten

Gravstederne beplantes med storbladet vedbend, *Hedera hibernica* 'Hestor'. Hold vedbenden fri af hækken.

Forskønnelsesplan for fredede gravsteder

Det anbefales, at der laves en forskønnelsesplan for følgende fredede gravsteder med en fremtrædende placering:

- Afd. III: K 1-2-3-4-5, L 1-2-3-4-5-6 og M 6-7-8-9-10-11
- Afd. II: P 8-9

Se kirkegårds kort, bilag 1.

Nye plade i plæne-gravsteder

Se kirkegårds kort, bilag 1.

Det nuværende område til urnegrave med plade i plæne nordøst for kirken har vist sig at være meget fugtigt og følsomt for slid. Derfor nedlægges de resterende pladser i området, og der påbegyndes etablering af et nyt plade i plæne-anlæg i kirkegårdens sydøstlige hjørne.

Der stoppes for nyerehvervelse af gravsteder i rækkerne I, J, K, L, M, N, O og P i afdeling IV, og i takt med at eksisterende gravsteder udløber, omdannes området til græsareal med plade i plæne-gravsteder.

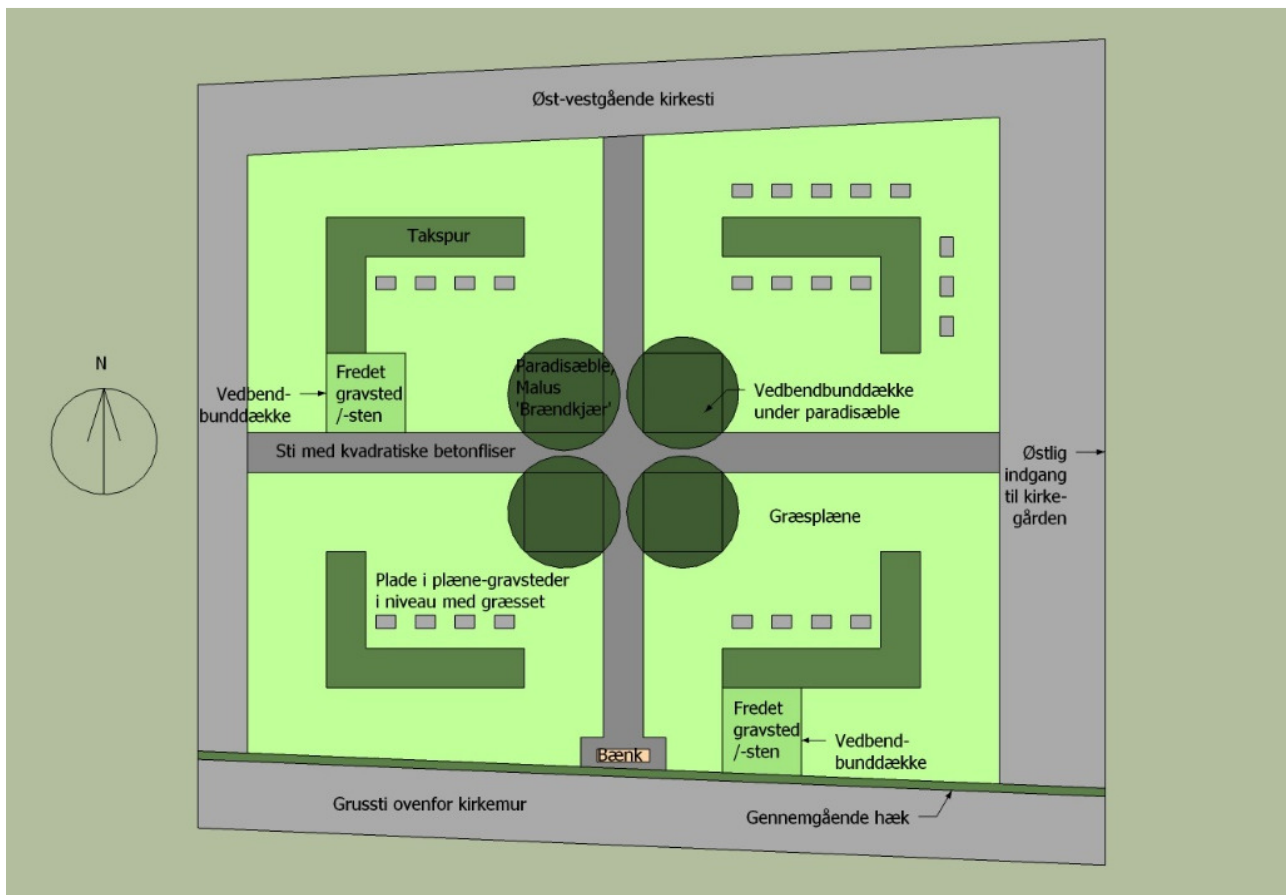
Anlæggets dimensioner er bestemt af målene på de eksisterende gravrækker og grusgange, så de nuværende sammenhængende og udløbne grave i række P straks kan omlægges i græs og ibrugtages til plade i plæne-gravsteder.

Nedenstående tegning viser forslag til placering af gravsteder med tilhørende granitplade, men antallet vil efter behov kunne udvides fx på ydersiden af takspurrene samt rundt om de 4 centrale paradisæbletræer.

Hvis det ønskes, er der mulighed for nedsættelse af kister med tilhørende granitplade. Dog er græsarealet enkelte steder på ydersiden af takspurrene ikke bredt nok til dette.

Granitpladerne der nedlægges i plænen har målene 40 x 60 cm.

Anlæggets beplantning giver stor visuel effekt og har et lavt fremtidigt plejeniveau.

Når der opstår flere ledige, sammenhængende grave, omlægges disse til græs, og når det bliver muligt anlægges takshække og flisebaner og lunden i midten af anlægget plantes.

Lapidarier

Der forefindes eller etableres lapidarium fem steder på kirkegården, når eksisterende gravsteder udløber, se kirkegårdskort, bilag 1:

- Afdeling I, række A:
Eksisterende beplantning fjernes.
5 stk. kugleklippede og opstammede bøg fordeles mellem de opstillede gravsten.
- Afdeling I, nuværende lapidarium vest for kirken:
Eksisterende beplantning på nær træpæon fjernes.
5 stk. kugleklippede og opstammede bøg fordeles mellem de opstillede gravsten.
- Afdeling II, nordlige del af række A + B:
Eksisterende beplantning, på nær brugbare takshække, fjernes.
3 stk. kugleklippede og opstammede bøg fordeles mellem de opstillede gravsten.

- Afdeling III, række A
Stop for nedsættelse.
5 stk. kugleklippede og opstammede bøg fordeles mellem de opstillede gravsten.
- Nuværende lapidarium øst for kirkegården
Bibeholdes.

Generelt for lapidarierne

Den flotteste baggrund er en klippet hæk af taks eller bøg i min. 80 cm højde.

Som samlende element mellem gravstenene, plantes kugleklippede, opstammede bøg.

En økonomisk fornuftig løsning vil være at anskaffe bøg til dette formål som store barrodsplanter, der i forbindelse med plantning gives den første opstamning og tilklipning af kronen. Fjern ikke alle sidegrene straks, men lad nogle sidde et par år og give tykkelsesvækst til stammen.

Natursten i forbindelse med lapidarierne skaber forvirring og bør fjernes.

Lapidarium og moderkvarter for bunddækkestauder

De fredede gravsten placeres i en bund af kirkegårdsgrus. Omkring gravstenene plantes eksemplarer af de stauder, der bruges som bunddække på ledige gravsteder, se særlig liste. Her vil de kunne vokse sig store og fungere som moderplanter, der kan graves op og deles i flere eksemplarer efter behov.

Beskæring af kirkegårdens store træer

Eg nordøst for kirken

Nedhængende grene skygger og gør færdsel besværlig. Det anbefales, at disse grene fjernes ved opstamning eller afskæring ved et forgreningssted.

Blodbøg øst for kirkens apsis

Kronen på den store blodbøg udvikles på grund af den fremherskende vestenvind mest i østsiden. Grenene i kronens østside reduceres derfor i længden, så træet fremstår mere harmonisk.

Fældningsplan for store planter på gravstederne

Mange af de planter der plantes på gravsteder bliver med tiden vældigt store. Høje og brede planter skaber læ og gør, at man som pårørende kan opholde sig ugenert på

kirkegården. De store planter kan imidlertid også genere nabogravsteder og tage for meget udsyn og udsigt. Planterne der anbefales fjernet er valgt ud fra følgende kriterier:

- Generel mistrivsel
- Er skæmmede af vind- eller skyggepåvirkning
- Skaber for store skyggegener
- Står for tæt på naboplanter, så det samlede udtryk virker rodet og tilgroet
- Tager meget fjordudsigt
- Placeringen er forstyrrende for indtrykket af nye urne- og plade i plæne-gravsteder

Hvor en større plante der anbefales fjernet står på en eksisterende grav, rettes der henvendelse til de pårørende, og det foreslås at erstatte denne med en opstammet, kugleklippet bøg. Gentagelsen af kugleklippede bøg rundt omkring på kirkegården skaber et roligt helhedsindtryk, og ved en årlig klipning bliver bøgene aldrig for store. En økonomisk fornuftig løsning vil være at anskaffe bøg til dette formål som store barrodsplanter, der i forbindelse med plantning gives den første opstamning og tilklipning af kronen. Fjern ikke alle sidegrene straks, men lad nogle sidde et par år og give tykkelsesvækst til stammen.

Følgende større planter på gravsteder fjernes:

Afd. I

Række A, kommende lapidarium: blå cypres, troldhassel

B7: blå cypres

C1: grøn thuja

F3: cryptomeria

Afd. II

Række A+B, kommende lapidarium: dronningebusk + kejserbusk (A2), sukkertopgran (B5), dværgtsuga (B6), sukkertopgran (B7)

F4: gul cypres

F13: gul cypres

G9-13, nye urnegrave: alt beplantning

J6: grøn cypres

J7: gul cypres

J10: broget kristtorn

J12: blå cypres + taks

L4: lav, gul cypres

L5: blå cypres

L6: blå cypres

L12: gul cypres

M1, nye urnegrave: søjletaks

Afd. III

A5: blå cypres

B2: rhododendron + snebolle

B3: rhododendron

B5: rhododendron

H3: blærespiræa

N6: kristtorn

N7: kristtorn

Afd IV

A10: kristtorn

Række I-P, kommende plade i plæne-gravsteder: Større planter på udløbne gravsteder fjernes

Øvrige store planter der fjernes

Følgende store planter fjernes:

Malus med kaprifolie og slyngrose på det nu nedlagte gravsted E1, afd. III

Stor blodbøg midt i afd. IV.

2 stk. vandgran ved eksisterende urneanlæg i kirkegårdens nordøsthjørne

Beskæringsopgaver

Afd. III   A5: røn
                  B1: magnolia opstammes
                  C2: abetræ
                  C3: tretorn

Forskønnelse af læhegn vest for kapel

I læhegnet mod vest rækker grenene på bøgene ind foran kapellet, når man kigger hen ad stien mod dette.

En beskæring af de længste grene er selvfølgelig en mulighed, men dette vil så være en større, tilbagevendende plejeopgave.

Omdannes de kraftigtvoksende bøgetræer derimod til et velplejet bøgepur i klippevenlig højde, vil der være frit udsyn til kapellet, og der vil desuden blive en åben og visuel forbindelse mellem kirkegården og den nye kontor- og toiletbygning.

Omdannelsen til bøgepur kan gøres forholdsvis enkelt ved at save de eksisterende bøgetræer ned til 40 cm højde og herefter tilplante med nye små bøgeplanter. De nedsavede stammer vil med tiden bryde igen og indgå i purret.

Terrænet under læhegnet skråner opad mod vest, og purret vil evt. kunne klippes i to vandrette plateauer hver med en forkantshøjde på 70 cm.

I den sydlige del af det vestlige læhegn hindrer de store bøg indsigten til kirken fra parkeringspladsen overfor, og når man ankommer fra vest ad Skolebakken. Desuden er de set fra vestsiden skæmmede af vindens slid.

Det anbefales at skære den sydlige del af læhegnet ned til 40 cm højde og etablere et bøgepur. De hårdt beskårne stammer vil med tiden bryde på ny og indgå i purret sammen med de nyplantede små bøg.

Viser det sig, at der er brug for mere læ på kirkegården, end bøgepurret giver, kan der plantes en række opstammede paradisæbletræer, *Malus* 'Brændkjær' midt ned gennem purret.

Plant 3 stk. i det sydlige pur og 5 stk. i det nordlige.

Forskønnelse af østlig indgang til kirkegården

Kirkegården afgrænses mod øst af en takshæk. Denne forlænges i sydlig retning til kirkegårdslågen.

De to trekantede arealer på hver sin side af kirkegårdsstien nordvest for lågen tilplantes med taksplanter, *Taxus* 'Farmen', og klippes som pur.

Placering af flagstang

De to flagstænger på de murede søjler ved den vestlige indgang til kirkegården fjernes og erstattes af en større flagstang sydvest for kirken i hæk hjørnet øst for gravene C 1-3, afdeling III.

Beplantningen og vandbassin i hjørnet fjernes.

Udviklingsplanen er udarbejdet af:

Havearkitekt Margrethe Heide

Simons Bakke 122 A

7700 Thisted

Tlf. 29 61 71 64

havearkitekt@mail.dk

Bilag

Tilføjelserne på kirkegårdskortene i bilag 2-7 er udarbejdet af menighedsrådet.

Bilag 1: Kirkegårdskort, 1974

Bilag 2: Kirkegårdskort, oversigt

Bilag 3: Kirkegårdskort, ledige gravsteder

Bilag 4: Kirkegårdskort, stop for nyerehvervelse af gravsteder

Bilag 5: Kirkegårdskort, nedlagte og planlægges nedlagte gravsteder

Bilag 6: Kirkegårdskort, fredede gravsteder og gravminder

Bilag 7: Kirkegårdskort, ændret nomenklatur og struktur

Bilag 7: Kirkegårdskort, ændret nomenklatur og struktur

